

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

กรณีศึกษา ชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี

ลดาวรรณ มหาโชติ*

รองศาสตราจารย์พัฒนา ไทยอารี**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Reserch) จากข้อมูลการสำรวจตัวอย่างประชาชนที่เคยเข้าร่วมการประชุมของชุมชนบ้านป่าดิบจำนวน 159 คนโดยแจกแบบสอบถามให้ตอบแบบสอบถามแบบตนเองด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ T-test และ F-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี กรณีศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาบ้านป่าดิบ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบในภาพรวมแตกต่างกัน

---

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

**ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ และมุ่งที่จะกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากหน้าที่ของชนชาวไทย ว่าด้วยนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและว่าด้วยการปกครอง ส่วนท้องถิ่นไทย เป็นการกำหนดนโยบาย และหลักการสำคัญของรัฐการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดทิศทาง การให้ความสำคัญในการปกครองตนเองโดยจะเห็นได้จาก รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่า เทียมกันทั่วประเทศ และการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น รัฐธรรมนูญได้เพิ่ม กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จาก มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการ บริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการ ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังกล่าวไว้ด้วย ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาส เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วม ก็จะทำให้เกิดการบริหารงานแบบธรรมมาภิบาล (Good Governance)

ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรม การพัฒนา ท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จ ตามที่ คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ และตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ

กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดระบบการคมนาคมขนส่ง การจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพและพาณิชยกรรม การจัดการวิจัยส่งเสริมกีฬาและการท่องเที่ยว การสังคมสงเคราะห์ การจัดการที่อยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดระบบสาธารณสุข การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

การกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทุกการปกครองมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันออกไป และมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ และต้องดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ กฎหมายกำหนดการที่เทศบาลจะดำเนินการพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุดและมีความยั่งยืนมากที่สุดจำเป็นอย่างยิ่ง เทศบาลต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาล การที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องทราบก่อนว่าทางชุมชนได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือบทบาทแสดงความคิดเห็นในฐานะประชาชนที่ดีมากน้อยเพียงใด และอยู่ในระดับใด จากความสำคัญดังกล่าว จึงนำไปสู่ความสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำกรพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นประโยชน์ช่วยให้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้เกิดความรักสามัคคี และรักบ้านเกิดของตนเอง อีกทั้งยังช่วยพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงอีกด้วย

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์งานวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต. ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา

3.ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตประชากรในพื้นที่ คือ ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี หมู่ที่ 5 ได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนประชากรที่ใช้วิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 18 ปีขึ้นไป ที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือเคยเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมประชุม เป็นผู้ที่จำนวน 263 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย

ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมตามแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน บ้านป่าดิบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านร่วมดำเนินการ ด้านการได้รับประโยชน์ และด้านประเมินผล

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาทำการวิจัยรวบรวมข้อมูลเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 - มกราคม พ.ศ. 2559

4.วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ใช้ระยะเวลาในการเก็บช่วงเดือนพฤศจิกายน 2558 ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมด 180 ชุด ได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

5.สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 80 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 26-33 ปี ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 5001-15000 บาท

5.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการตัดสินใจ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมากับชุมชนบ้านป่าดิบ อยู่ในระดับปานกลางโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.02 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.705

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการดำเนินการ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมากับชุมชนบ้านป่าดิบ อยู่ในระดับปานกลางโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.01 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.774

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการได้รับประโยชน์

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมากับชุมชนบ้านป่าดิบ อยู่ในระดับปานกลางโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.09 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 1.094

การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการประเมินผล

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมากับชุมชนบ้านป่าดิบ อยู่ในระดับปานกลางโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.98 และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.694

6. การอภิปรายผล

6.1 ข้อมูลโดยรวม

ด้านเพศ พบว่า ประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ด้านอายุ พบว่า ประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอาชีพรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าอาชีพเกษตรกร อาชีพธุรกิจส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยมากกว่าอาชีพรับจ้าง และอาชีพรับจ้างมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าอาชีพเกษตรกร อาจเป็นเพราะอาชีพรัฐวิสาหกิจและอาชีพรับจ้างมีเวลาว่างน้อยกว่าอาชีพเนื่องจากอาชีพเกษตรกร

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ต.ทุ่งทอง อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี กรณีศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาบ้านป่าดิบ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

6.2 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นในด้านนี้ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณา โดยเรียงข้อจากมากไปหาน้อย ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการประชุมประชาคมของหมู่บ้าน เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้ และประโยชน์ที่ประชาชนได้จากผู้นำชุมชนในการจัดระดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

6.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

พบว่าประชาชนมีระดับด้านนี้ระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคมของหมู่บ้านชุมชนมากที่สุด รองลงมา ร่วมประชุมประชาคมของหมู่บ้านเพื่อนำเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนเสมอ ถัดมา คือ มีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของ ถัดมา ส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และ สุดท้ายคือ ส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

6.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านนี้ ระดับปานกลางโดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ พบว่า มีส่วนร่วมให้การสนับสนุนเงินวัสดุอุปกรณ์และแรงงานแก่ชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ มีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนเสมอ ถัดมา มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลา อเนกประสงค์มากเท่าใดส่วนร่วมให้การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แก่ชุมชนในการพัฒนาและมี ส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างได้ดำเนินการในลำดับน้อยสุด

6.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน

ผลระดับต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง หากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า มีส่วนร่วมในการติดตามการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนเพื่อนำแผนพัฒนาชุมชนไปปฏิบัติและลำดับถัดมา ชุมชนได้แต่งตั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาชุมชน ลำดับถัดมา คือชุมชนได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สุดท้าย คือมีส่วนร่วมรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการ/ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนอย่างทัน่วงที

2. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและผู้นำต้องชี้แจงถึงประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้รับ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ รวมถึงสมบัติและทรัพยากรในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

4. ด้านการมีส่วนร่วมในติดตามประเมินผล

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาชุมชน และมีการรายงานประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนบ้านป่าดิบได้รับรู้ถึงความก้าวหน้าของโครงการ/ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสามารถกำหนดแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 1.สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยให้เหมาะสมกับชุมชนรอบข้างที่มีลักษณะอย่างเดียวกันนี้
- 2.สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาในประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในพื้นที่ ๆต้องการศึกษา
- 3.ทำการศึกษาในพื้นที่นำมาเปรียบเทียบภาพรวมของหน่วยงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น
- 4.สามารถนำผลการวิจัยมาทำการศึกษาเปรียบเทียบตามลักษณะประชากรศาสตร์ในประเด็นเรื่องสถานภาพในการสมรสหรือประเด็นเรื่องอื่นๆเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

- กฤษฎาภรณ์ ยูทอง.(2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล. กรณีศึกษา:ตำบลนางั่ว จังหวัดเพชรบูรณ์. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- คณะวิจัยสถาบันพระปกเกล้า. *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ* เอกสารประกอบการประชุม วิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 4 เรื่อง 5 ปี ของการปฏิรูปการเมืองตาม รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ วันที่ 8 - 10 พฤศจิกายน 2545 ณ ศูนย์ประชุม สหประชาชาติ
- ชินรัตน์ สมสืบ.(2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

- มนตรี กาญจน์บริรักษ์.(2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาล ตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุรีย์ ตันท์ศรีสุโรจน์.(2531). *"การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชน ในชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (พัฒนสังคม)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรทัย กักผล.(2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.